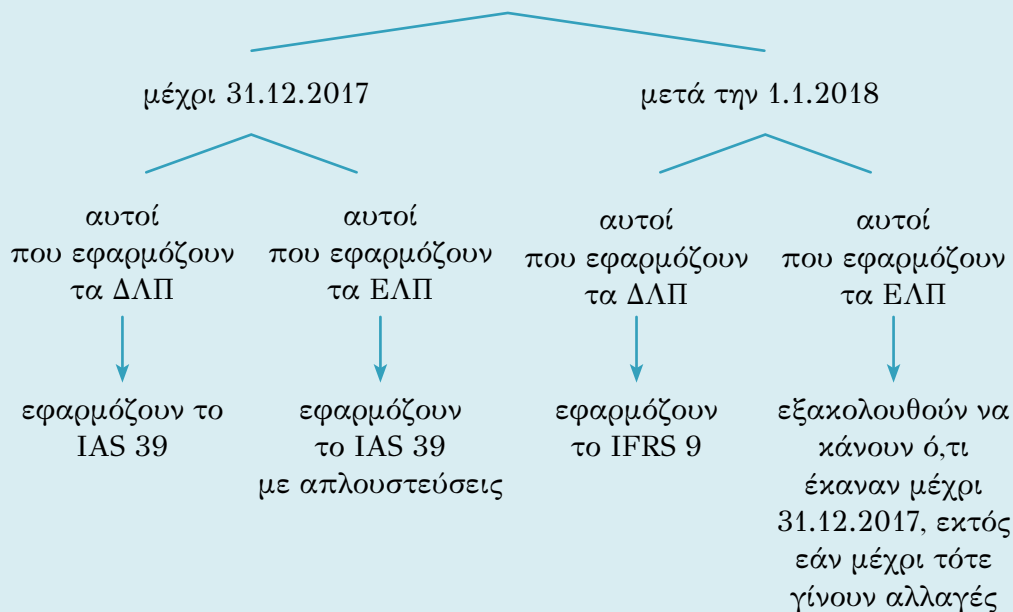

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

Αποτίμηση (επιμέτρηση) και απομείωση σύμφωνα με το IFRS 9

Από 1.1.2018 τίθεται σε εφαρμογή το IFRS 9, το οποίο επιφέρει σημαντικές μεταβολές στους κανόνες αποτίμησης και τη διαδικασία προσδιορισμού των ζημιών από πιστώσεις όσον αφορά τα χρηματοοικονομικά μέσα, θέματα που όπως αναπτύξαμε στην παράγρ.12.4, καλύπτονται μέχρι 31.12.2017 από το IAS 39.

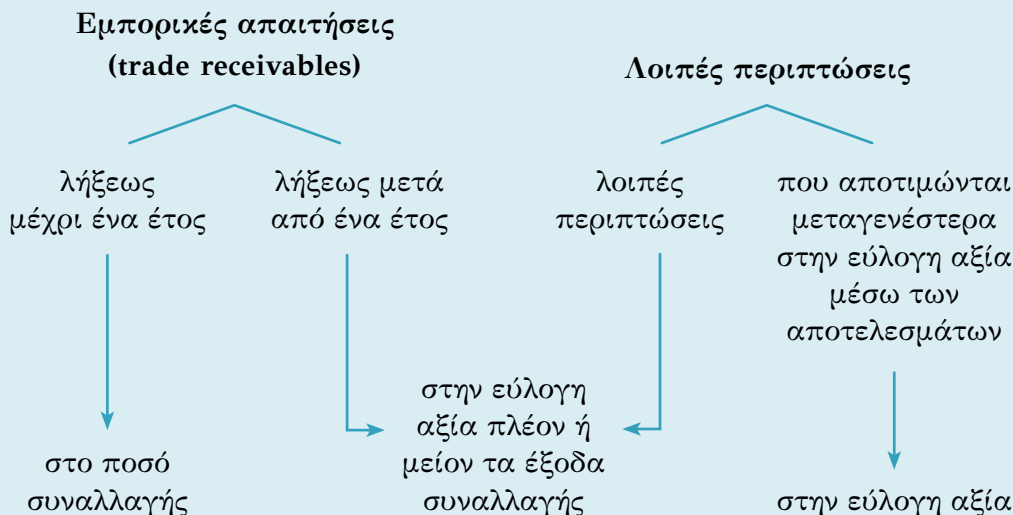
Συνοπτικός πίνακας για το πλαίσιο αποτίμησης και την ακολουθούμενη διαδικασία απομείωσης των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

1. Αποτίμηση κατά την αρχική αναγνώριση

Όταν κάνουμε λόγο για αποτίμηση (επιμέτρηση) όχι μόνο των χρηματοοικονομικών μέσων, αλλά και οποιουδήποτε άλλου στοιχείου ενεργητικού και υποχρεώσεων, τα πρότυπα διακρίνουν δύο ξεχωριστές φάσεις: το τι κάνουμε κατά τη φάση της αρχικής αναγνώρισης κάθε στοιχείου, αλλά και μετά την αρχική αναγνώριση.

Όσον αφορά, ειδικότερα, τη φάση της αρχικής αναγνώρισης, η όλη διαδικασία ακολουθεί συνοπτικά όσα προβλέπει το σχήμα που ακολουθεί.

2. Αποτίμηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού μετά την αρχική αναγνώριση

Το IFRS 9 χρησιμοποιεί δύο κριτήρια για την ταξινόμηση και αποτίμηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού μετά την αρχική αναγνώριση:

α. Το επιχειρηματικό μοντέλο με το οποίο η επιχείρηση διαχειρίζεται τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού

Το επιχειρηματικό μοντέλο έχει να κάνει με το πώς μια οικονομική οντότητα διαχειρίζεται τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού της προκειμένου να δημιουργήσει ρευστότητα. Αυτό μπορεί να γίνει είτε με τη διακράτηση των στοιχείων για την είσπραξη των συμβατικών χρηματοροών, είτε με την πώληση των στοιχείων, είτε και τα δύο.

Παράδειγμα 1

Μια παραδοσιακή εμπορική τράπεζα, όταν χορηγεί δάνεια, δημιουργεί ρευστότητα από αυτά εισπράττοντας τους τόκους και τα χρεολύσια κάθε δανείου, όπως προβλέπουν οι σχετικές δανειακές συμβάσεις.

Παράδειγμα 2

Μια τράπεζα έχει την άποψη ότι τα επιτόκια θα μειωθούν στο επόμενο διάστημα και για το λόγο αυτό αγοράζει ομόλογα σταθερού επιτοκίου με σκοπό να τα πωλήσει με κέρδος. Σκοπός της τράπεζας στην περίπτωση αυτή δεν είναι να εισπράττει τα τοκομερίδια και το κεφάλαιο των ομολόγων καθώς λήγει, αλλά να πωλήσει τα ομόλογα την κατάλληλη στιγμή με κέρδη.

Παράδειγμα 3

Η τράπεζα του προηγούμενου παραδείγματος μπορούσε να έχει διττό σκοπό αγοράζοντας τα ομόλογα: να εισπράττει τα τοκομερίδια και το κεφάλαιο των ομολόγων καθώς λήγει, αλλά ταυτόχρονα να πωλεί και μέρος των ομολόγων, προκειμένου να ενισχύσει την κερδοφορία της ή για να αντιμετωπίσει τα καθημερινά προβλήματα ρευστότητας.

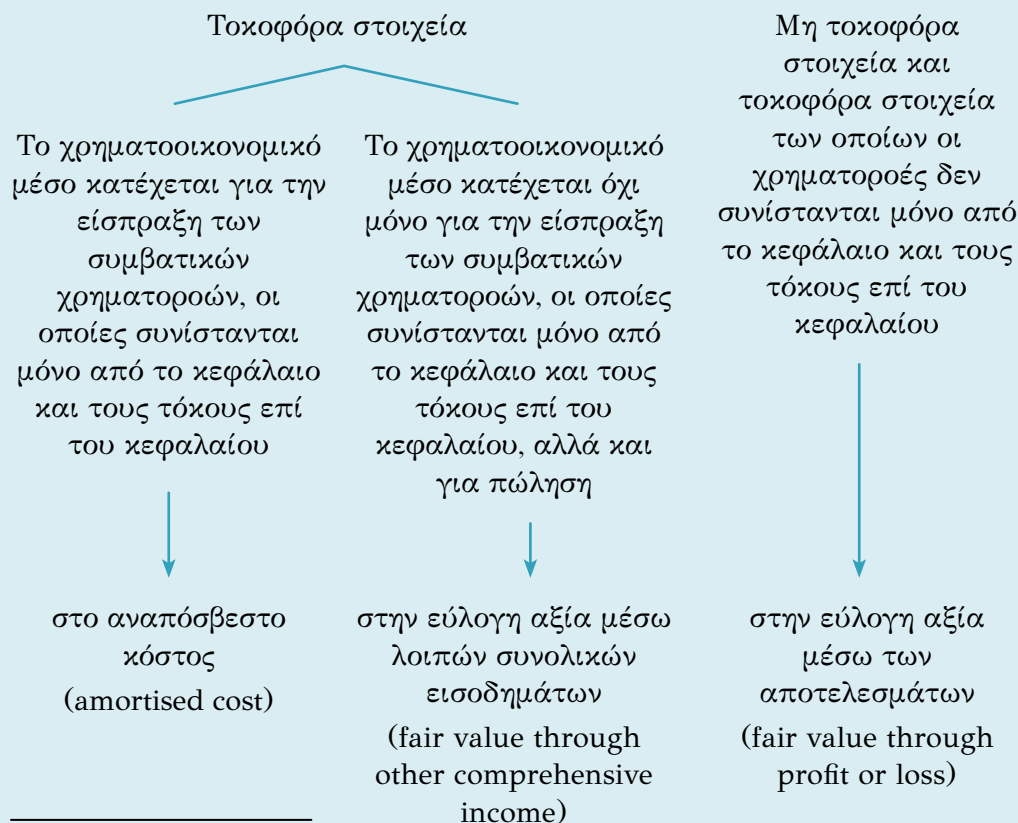
Το ποιο είναι κάθε φορά το επιχειρηματικό μοντέλο διαχείρισης δεν είναι θέμα του τι επιδιώκει κάθε οικονομική μονάδα, αλλά κυρίως του πώς αυτή ενεργεί στα καθημερινά πλαίσια διαχείρισης της ρευστότητάς της.

Έτσι, για να σχηματίσει κανείς μια αντιπροσωπευτική εικόνα για το ποιο πράγματι είναι το μοντέλο διαχείρισης, απαιτείται να μελετήσει το όλο επιχειρηματικό σχέδιο, να γνωρίσει τη βάση πάνω στην οποία καθορίζονται οι αμοιβές των διευθυντών, τη συχνότητα και τον όγκο των πωλήσεων, καθώς και άλλα πραγματικά περιστατικά χρήσιμα για την αξιολόγηση.

β. Τα χαρακτηριστικά των συμβατικών χρηματοροών του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού

Το πρότυπο διακρίνει ως προς το σημείο αυτό τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού σε αυτά που είναι τοκοφόρα (δάνεια, ομόλογα κ.λπ.) και σε όλα τα υπόλοιπα (μετοχές, παράγωγα κ.λπ.).

Με βάση τα όσα αναφέραμε, η αποτίμηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού μετά την αρχική αναγνώριση γίνεται σύμφωνα με τον πίνακα που ακολουθεί.

Παρατηρήσεις

Το πρότυπο προσφέρει τη δυνατότητα στις οικονομικές μονάδες να επιλέξουν κατά την αρχική αναγνώριση, με αμετάκλητο τρόπο και σε αντίθεση με τη βασική προσέγγιση, τα εξής:

- α. όλα τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού να αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, εάν με την επιλογή αυτή επιτυγχάνεται εξάλειψη ή σημαντική μείωση της λογιστικής αναντιστοιχίας που θα προκαλείτο σε διαφορετική περίπτωση κατά την επιμέτρηση των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων ή την αναγνώριση κερδών και ζημιών πάνω σε διαφορετικές βάσεις,
- β. η διαφορά αποτίμησης σε συγκεκριμένες επενδύσεις σε μετοχές να μεταφέρεται στα λοιπά συνολικά εισοδήματα (other comprehensive income), η οποία θα μεταφερόταν σε διαφορετική περίπτωση στα αποτελέσματα χρήσεως.

3. Αποτίμηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων υποχρεώσεων μετά την αρχική αναγνώριση

Ο βασικός κανόνας όσον αφορά την αποτίμηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων υποχρεώσεων είναι ότι αυτή γίνεται στο αναπόσβεστο κόστος τους.

Αποτίμηση στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων μπορεί να γίνει ύστερα από αμετάκλητη επιλογή κατά την αρχική αναγνώριση ή εφόσον πρόκειται για παράγωγα με αρνητική αξία αποτίμησης.

Το πρότυπο αναφέρει επίσης στην παράγρ.4.2.1 (b-e) κάποιες πολύ ειδικές περιπτώσεις με διαφορετικό τρόπο αποτίμησης.

4. Απομείωση των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

Οι εμπειρίες που προέκυψαν από τη συνεχιζόμενη χρηματοπιστωτική κρίση έθεσαν τον όλο χειρισμό υπό αμφισβήτηση, χειρισμός ο οποίος είχε ως προϋπόθεση για την αναγνώριση ζημιών την ύπαρξη κάποιου ζημιολόγου συμβάντος. Το όλο μοντέλο δεν εγκαταλείφθηκε πλήρως, αλλά εμπλουτίστηκε ούτως ώστε για την οριστική προσέγγιση των ζημιών να μην λαμβάνονται υπόψη μόνο οι πραγματοποιηθείσες αλλά και οι αναμενόμενες ζημίες.

Το νέο μοντέλο, που είναι γνωστό ως υπόδειγμα των αναμενόμενων ζημιών (expected loss model), διάνυσε μια τριετή πορεία αλλαγών με τελική κατάληξη το αναθεωρημένο IFRS 9, 'Financial Instruments', που εκδόθηκε τον Ιούλιο του 2014 και προβλέπει τη διαδικασία αξιολόγησης των τριών σταδίων, όπως σχηματικά εμφανίζεται στη συνέχεια.

Εργασία	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3
Αναγνώριση ζημιών απομείωσης	Συνολικά αναμενόμενες ζημίες επί την πιθανότητα οι ζημίες να συμβούν τους επόμενους 12 μήνες από την αρχική αναγνώριση	Σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου	Το δάνειο θεωρείται ότι έχει απομειωθεί
		Οι ζημίες υπολογίζονται για όλη τη διάρκεια της ζωής του δανείου	
Υπολογισμός τόκων	Πάνω στο αναπόσβεστο κόστος, χωρίς αφαίρεση των ζημιών απομείωσης		Πάνω στο αναπόσβεστο κόστος

Το ανωτέρω σχήμα περιγράφει τη διαδικασία αναγνώρισης των ζημιών απομείωσης σε κάθε στάδιο και προσδιορίζει τη βάση πάνω στην οποία θα γίνεται ο εκτοκισμός του κεφαλαίου, ένα άλλο σοβαρό θέμα που απασχόλησε το Συμβούλιο.

Πρώτο στάδιο: Αναμενόμενες ζημίες από πιστώσεις για τους επόμενους 12 μήνες

Στο στάδιο αυτό, υπολογίζουμε την πιθανότητα που υπάρχει ώστε ο δανειολήπτης να κηρυχθεί σε πτώχευση τους επόμενους 12 μήνες από την ημερομηνία σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων. Οι αναμενόμενες ζημίες προκύπτουν αν πολλαπλασιάσουμε την ανωτέρω πιθανότητα με το ύψος των ζημιών που θα υποστεί ο πιστούχος, όταν ο πελάτης κηρυχθεί σε πτώχευση και μετά την περάτωση όλων των διαδικασιών αναγκαστικής εκτέλεσης σε βάρος του δανειολήπτη.

Παράδειγμα

Ας υποθέσουμε ότι η τράπεζα Α έχει χορηγήσει την 2.2.2015 στον πελάτη της εταιρεία Κ 5ετές δάνειο για την αγορά μηχανημάτων ύψους € 100.000 με επιτόκιο 5%. Η εξυπηρέτηση του δανείου γίνεται με τριμηνιαίες δόσεις € 5.000 η καθεμιά [$€ 100.000 : (5 \times 4)$], αρχής γενομένης από 2.5.2015. Σε ασφάλεια του δανείου η εταιρεία έχει παραχωρήσει υπέρ της τράπεζας υποθήκη σε ακίνητό της, εκτιμώμενης αξίας € 60.000.

Η τράπεζα κατά την 31.12.2015, που είναι ημερομηνία σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων, οφείλει να υπολογίσει τις αναμενόμενες ζημίες για τους επόμενους 12 μήνες. Υπολογίζει πρώτα την πιθανότητα που υπάρχει η εταιρεία Κ να κηρυχθεί σε πτώχευση εντός του 2016 και έστω ότι θεωρεί πως μια τέτοια πιθανότητα είναι πολύ χαμηλή, π.χ. 4%. Υπολογίζει στη συνέχεια ότι, αν αυτό συμβεί και λάβει μέτρα αναγκαστικής εκτέλεσης σε βάρος της εταιρείας, θα επιτύχει να εισπράξει μετά από δύο χρόνια από την πώληση του ακινήτου € 60.000 και σε παρούσα αξία € 54.422 [$(60.000/1,05^2)$].

Αν λάβουμε υπόψη ότι η εταιρεία θα έχει εξοφλήσει τις δόσεις της κατά την 2.5.2015, 2.8.2015 και 2.11.2015, το άληκτο κεφάλαιο του δανείου θα είναι € 100.000 - € 3 × 5.000 = € 85.000 και επομένως το ποσοστό απωλειών της 36% [$(85.000-54.422)/85.000$].

Οι ζημίες επομένως για τους επόμενους 12 μήνες ανέρχονται σε € 1.224 [$(85.000-54.422=30.578) \times 4\%$].

Ή διαφορετικά:

Ποσό ζημιών για τους επόμενους 12 μήνες = EAD×PD×LGD,

όπου EAD = Exposure at default = Ποσό έκθεσης σε κίνδυνο = € 85.000,

PD = Probability of default = Πιθανότητα αθέτησης = 4%,

LGD = Loss given default = Ποσοστό απωλειών = 36%.

Οπότε:

Ποσό ζημιών = € 85.000 × 4% × 36% = € 1.224.

Προσοχή: Αν υποθέσουμε ότι η τράπεζα αναμένει πως η εταιρεία δεν θα εξοφλήσει κατά το έτος 2016 δύο από τις δόσεις που οφείλει, δηλ. ποσό € 10.000 ή ποσοστό 11,76% (10.000/85.000) του άληκτου κεφαλαίου, το ποσό αυτό δεν αντιπροσωπεύει το LGD, καθόσον, όπως εξηγήσαμε, το LGD εκφράζει το οριστικό ποσοστό απωλειών.

Η εγγραφή που θα λάβει χώρα έχει ως εξής:

X 6...	Ζημίες απομείωσης	1.224
Π 2...	Συσσωρευμένες ζημίες απομείωσης	1.224

Αιτιολογία: Αναμενόμενες ζημίες απομείωσης για τους επόμενους 12 μήνες.

Ο εκτοκισμός του δανείου θα γίνεται πάνω στο άληκτο κάθε φορά κεφάλαιο και χωρίς την αφαίρεση του ποσού των ζημιών.

Δεύτερο στάδιο: Σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου

Στο δεύτερο αυτό στάδιο αξιολόγησης, παρατηρείται σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου, χωρίς όμως ακόμη ο δανειολήπτης να έχει κηρυχθεί σε κατάσταση πτώχευσης και χωρίς απαραίτητα αυτό να συνοδεύεται και από καθυστερήσεις όσον αφορά την αποπληρωμή των δόσεων. Καθυστερήσεις πάντως πάνω από 30 ημέρες θεωρούνται, κατά μαχητό τεκμήριο, ότι προκαλούν σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου.

Μπορεί, για παράδειγμα, να κλείσει ένα εργοστάσιο στη βιομηχανική περιοχή της Κομοτηνής, που απασχολούσε σημαντικό αριθμό εργατών και υπαλλήλων, και όμως η εξυπηρέτηση των δανείων τους να γίνεται κανονικά τρεις και έξι μήνες μετά. Εντούτοις, κατά την αξιολόγηση καταναλωτικών και στεγαστικών δανείων που έχουν χορηγηθεί από τράπεζες της περιοχής, θα

πρέπει να αναγνωρισθεί ότι έχει προκληθεί σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου, με συνέπεια ο υπολογισμός των ζημιών να γίνει ως εάν οι πελάτες να είχαν κηρυχθεί σε πτώχευση. Θα αυξηθεί έτσι σημαντικά η πιθανότητα αθέτησης (PD) στα ενήμερα δάνεια, το δε ποσοστό απωλειών (LGD) θα εξαρτηθεί από το είδος του δανείου. Στα στεγαστικά δάνεια, στα οποία υπάρχει υποθήκη, το ποσοστό αυτό θα είναι πολύ χαμηλό, ενώ αντίθετα στα καταναλωτικά πολύ υψηλό.

Η εκτίμηση σε επίπεδο χαρτοφυλακίου, όπως στο παράδειγμα που αναφέραμε, θα διευκόλυne την αναγνώριση των ζημιών από σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου, ακόμη και στις περιπτώσεις που δεν υπάρχουν ενδείξεις για κάτι τέτοιο σε ατομικό επίπεδο.

Ο εκτοκισμός των δανείων στο στάδιο αυτό εξακολουθεί να γίνεται πάνω στο άληκτο κάθε φορά κεφάλαιο, χωρίς την αφαίρεση των συσσωρευμένων απομειώσεων.

Τρίτο στάδιο: Το δάνειο έχει καταστεί οριστικά ανεπίδεκτο εισπράξεως

Η μόνη διαφορά με το προηγούμενο στάδιο δύο είναι ότι ο εκτοκισμός του δανείου θα γίνεται πλέον στο αναπόσβεστο κόστος, στο άληκτο δηλαδή κεφάλαιο του δανείου, μετά τη αφαίρεση των συσσωρευμένων απομειώσεων.

Τα δάνεια και οι απαιτήσεις αντιμετωπίζονται στο στάδιο αυτό, κατά γενικό κανόνα, σε ατομικό επίπεδο.